

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a vízpolitika területén a környezetminőségi előírásokról és a 2000/60/EK irányelv módosításáról”

COM(2006) 397 final – 2006/0129 (COD)

(2007/C 97/02)

2006. szeptember 15-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 175. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció véleményét 2007. január 25-én elfogadta. (Előadó: Stéphane Buffetaut).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2007. február 15-16-án tartott 433. plenáris ülésén (a 2007. február 15-i ülésnapon) 188 szavazattal 1 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. A környezetminőségi előírásokról szóló irányelv létrehozásának okai

1.1 Ez a javaslat valójában a vízügyi keretirányelv (WDF) (2000/60/EK) származékos irányelvére vonatkozik. A keretirányelv stratégiát irányozott elő a víz kémiai szennyezésének kezelésére, mivel a szennyezés zavarokat okozhat a vízi ökoszisztémákban, amelynek eredményeképpen csökkenhet az élőhelyek száma és gyengülhet a biológiai sokféleség. A szennyező anyagok felhalmozódhatnak az élelmiszerláncban, és a vízi környezetbe bekerülő szennyező anyagok veszélyeztethetik az embereket nemcsak a hal- és tengeri eredetű élelmiszerek fogyasztása és a vízfogyasztás, hanem a sport- és rekreációs tevékenységek révén is.

1.2 Arra is rá kell mutatni, hogy a szennyező anyagok évekkel betiltásuk után is megmaradnak a környezetben; némelyik közülük messzi távolságokra elsodródhat és még olyan elszigetelt területeken is megjelenhet, amelyeket látszólag nem érintett a szennyeződés.

1.3 Végül ezek a szennyező anyagok számos forrásból (pl. mezőgazdaság, ipar, égetés vagy háztartási tevékenységek) kerülhetnek a környezetbe.

1.4 Az Európai Bizottság a stratégia első lépéseként összeállított egy jegyzéket, amely 33, közösségi szinten kiemelten kezelendő anyagot tartalmaz (2455/2001/EK határozat). A javaslat célja az, hogy magas szintű védelmet biztosítson az említett 33 kiemelt fontosságú anyag és egyes más szennyező anyagok által a vízi környezetet, illetve azon keresztül mást is fenyegető kockázatokkal szemben.

1.5 E célkitűzés megvalósítása érdekében az irányelvet tervezett környezetminőségi előírásokat (EQS) állapít meg. Rámutat arra, hogy az elmúlt években különféle közösségi jogi aktusok révén számos olyan emissziókorlátozó intézkedést elfogadtak már, amely ezen előírások betartásához szükséges.

1.6 A javaslat ezenkívül hatályon kívül helyez bizonyos származékos irányelveket is, különösen a tudományos és technikai fejlődés és a még nem szabályozott szennyezőanyagok figyelembevétele érdekében.

2. A környezetminőségi előírások meghatározásához választott módszer

2.1 Az Európai Bizottság két mérési kritérium kombinációját javasolja, ezek:

- az éves átlagkoncentrációk, valamint
- a maximálisan megengedhető koncentrációk.

2.2 Ily módon a környezetminőségi előírást az akut szennyezés által az ökoszisztémákban okozott súlyos, visszafordíthatatlan, rövid távú következmények elkerülése végett nemcsak a maximálisan megengedhető koncentrációk alapján határozzák meg, hanem az éves átlag alapján is, miáltal elkerülhetők a nem feltétlenül akut, állandósult szennyezés hosszú távú, visszafordíthatatlan következményei.

2.3 Az Európai Bizottság azt javasolja, hogy az előírásoknak a legtöbb anyag esetében a felszíni vizekben jelen lévő szennyezőanyag szintjére kellene vonatkoznia. Néhány anyagot illetően azonban, amely felhalmozódhat a táplálékláncban, az Európai Bizottság megjegyzi, hogy a közvetett hatások és a másodlagos mérgezések elkerüléséhez nem biztos, hogy elegendő, ha pusztán a felszíni vizekre vonatkozó határértékeket vezetnek be. Azt javasolja ezért, hogy a tagállamok három ilyen anyagot illetően (hexaklór-benzol, hexaklór-butadién és higany) állapítsanak meg a biótára vonatkozó környezetminőségi előírásokat.

3. A hatáskörök elosztása az Európai Unió és a tagállamok között

3.1 Az Európai Bizottság azt javasolja, hogy a vízügyi környezetminőségi előírásokat uniós szinten határozzák meg, biztosítandó a környezetvédelem azonos szintjét a tagállamokban és az egyenlő feltételeket a gazdasági szereplők számára. Általában véve az Európai Bizottság úgy gondolja, hogy a jelenlegi szennyezéskorlátozó rendszerek elegendők ahhoz, hogy a tagállamok be tudják tartani a környezetminőségi előírásokat; ha további intézkedésre van szükség, a tagállamokra kell hagyni, hogy megfelelő korlátozó lépéseket irányozzanak elő azon intézkedésprogram keretében, amelyet a keretirányelv 11. cikke alapján valamennyi folyó vízgyűjtő területére ki kell dolgozni.

4. A javasolt intézkedések

4.1 Az irányelv főbb elemei a következők:

- környezetminőségi előírások kidolgozása értéktúllépésre kijelölt átmeneti területek bevezetésével;
- a bevezetésekről, kibocsátásokról és veszteségekről szóló nyilvántartás elkészítése annak meghatározása érdekében, hogy a csökkentésre vonatkozó célkitűzéseket sikerült-e elérni,
- a meglévő származékos irányelvek hatályon kívül helyezése,
- az elsőbbségi veszélyes anyagok azonosítása a 2455/2001/EK határozatban felülvizsgálatra javasolt 14 anyag között.

5. Általános megjegyzések

5.1 Az EGSZB természetesen támogatja a visszafordíthatatlan következményekkel járó, potenciálisan komoly kockázatot jelentő veszélyes anyagokkal való vízszennyezés elleni védekezést.

5.2 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy az Európai Bizottság erős és tudományos alapokra épülő kapacitást tartson fenn az olyan anyagok azonnali meghatározására, amelyek a felszíni vizekben káros szennyezéseket okozhatnak, illetve átgondolt környezetminőségi előírások meghatározására az ilyen anyagok külön-külön vagy együttesen megengedhető határértékeit illetően. Az EGSZB tudomásul veszi az elsőbbségi anyagok előzetes jegyzékét, valamint a javaslatban foglalt előírásokat, és egyetért azokkal. Javasolja, hogy tegyenek lépéseket egy olyan átfogó, tudományos alapokon nyugvó és átlátható éves felméréshez, melynek során megállapítanák, szükség van-e arra, hogy új anyagokat vegyenek fel a jegyzékbe, vagy valamely anyagra nézve új megengedhető szinteket határozzanak meg. Főként az OSPAR-ban vagy más, e területet érintő nemzetközi egyezményben megnevezett egyéb anyagokat kell ilyen szempontból megvizsgálni.

5.3 Az EGSZB aggodalommal állapítja meg, hogy az ólom, a nikkel és vegyületeik tekintetében még nem határoztak meg végleges előírásokat. Az e téren folytatott munkának elsőbbséget kell kapnia, és megfelelő határértékeket kell megállapítani, ha lehet, még kellő időben ahhoz, hogy azokat a jelen irányelvbe a véglegesítés előtt be lehessen építeni.

5.4 A vízminőség javításának végcélja a növény- és állatvilág, valamint a tápláléklánc és annak csúcán az ember védelme. Ha a biótában valamennyi szennyezőanyagot megbízhatóan, következetesen és hatékonyan lehetne mérni, elvben jobb volna az előírásokat ilyen módon meghatározni és betartásukat így nyomon követni. Ez azonban egyelőre még rendszerint nehéz feladat, és a legtöbb elsőbbségi anyag esetében jelenleg jobban megoldható és általában kellően megbízható, ha az előírásokat a felszíni vizekben megengedhető maximális koncentrációra vonatkoztatjuk. (Az a javaslat, hogy az előírások betartásának nyomon követését egy éves átlagra és a maximális megengedhető koncentrációra építsék, realisztikus, jól megalapozott és teljesen indokolt).

5.5 Van azonban néhány olyan mérgező anyag, amely hajlamos felhalmozódni a táplálékláncban. Az ilyen anyagok esetében a felszíni vizekre vonatkozó előírások nem biztosítanak megfelelő védelmet a mérgező hatás ellen. Ezekre vonatkozólag az Európai Bizottság javaslatának megfelelően ajánlatosabb a kifogott halak, puhatestűek, rákfélék és egyéb vízi élőlények szöveteiben megengedett maximális koncentráció alapján megfogalmazni az előírásokat. Az említett anyagok között megtalálható a hexaklór-benzol, hexaklór-butadién és a metil-higany. Elképzelhető, hogy további anyagokat is beazonosítanak még a jövőben. Nincs teljesen elfogadott módszer a normák ilyen módon történő meghatározására, így az Európai Bizottság csak javasolhatja, hogy tegyék lehetővé a tagállamok számára az eddig konkrétan meghatározott három anyagra vonatkozó előírások bevezetését.

5.6 A jelenleg rendelkezésre álló ismeretek tükrében lehet, hogy ezt el kell fogadni, az EGSZB azonban arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy továbbra is támogassa bizonyos toxikus anyagok biológiai felhalmozódásának tudományos elemzését, és álljon készen a biótában kimutatható toxikus anyagok maximális szintjére vonatkozó előírások szélesebb körű alkalmazásának irányába történő elmozdulásra, amint az ellenőrzési ismeretek és módszerek megfelelően megalapozottá válnak. Az ellenőrzésnek időközben annak biztosítására is kell irányulnia, hogy a szennyezettség szintje az üledékben és a biótában ne emelkedjen.

5.7 A bevezetésekről, kibocsátásokról és veszteségekről szóló nyilvántartás elkészítése annak meghatározása érdekében, hogy a csökkentésre vonatkozó célkitűzéseket sikerült-e elérni, helyénvaló. Ami a természetes eredetű szennyezéseket illeti, ezekről nehéz teljes nyilvántartást készíteni. Bizonyos esetekben azonban hasznos lehet a természetes szennyezés és az ember által okozott szennyezés közötti kapcsolat meghatározása.

5.8 A nyilvántartást illetően ügyelni kell arra, hogy elkerüljünk mindenféle ellentmondást vagy kettős szabályozást a felszíni vizek védelmére irányuló egyéb eszközökkel.

5.9 Az értéktúllépésre kijelölt átmeneti területek kérdésének kezelése reális ugyan, de nem tekinthető teljesen kielégítőnek. Úgy tűnik egyébként, hogy nehezen lehet garantálni, hogy a többi víztest környezetminősége ne romoljon. Amennyiben az átmeneti területekkel kapcsolatos elképzelés megvalósul, pontos módszertant kell kidolgozni e területek meghatározására és a szennyezésmérési pontok elhelyezésére.

5.10 Fel kell hívni a figyelmet az Unióval szomszédos azon harmadik országokra, amelyek területén EU-tagállamokon is átfolyó folyók erednek, illetve amelyeknek valamely EU-tagállammal közös határa tavon keresztül húzódik. Ha az EU-n kívüli államok nem törődnek a vízvédelemmel, az egyes EU-tagállamok erőfeszítései adott esetben hiábavalókká válhatnak, és a 2015-re kitűzött célokat nem lehet elérni. Ezeket a körülményeket is figyelembe kell venni az irányelv értékelése és végrehajtása során. A vízügyi keretirányelv 12. cikke egyébként foglalkozik ezzel a kérdéssel.

6. Részletes megjegyzések

6.1 **Menetrend:** az irányelvjavaslat 4. cikkének 5. pontja 2025-re tűzi ki a kibocsátások megszüntetésének, illetve a kiemelten kezelt veszélyes anyagok forgalomból való kivonásának határidejét. Ezzel ellentétben a környezetminőségi célkitűzéseket a vízügyi keretirányelv alkalmazása révén 2015-ig kell megvalósítani. E céldátum betartása egyes esetekben nehéznek bizonyulhat, annál is inkább, mivel e származékos irányelv elfogadását elhalasztották. Fontos azonban, hogy a tagállamok mindent megtegyenek e célkitűzés elérése érdekében, annak tudatában, hogy bizonyos meghatározott körülmények között átmeneti mentességért folyamodhatnak. Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság felügyelje a végrehajtásban történt előrelépéseket, és álljon készen további intézkedésekre vonatkozó javaslatok megtételére, hogy ezáltal segítse a céldátum széles körű betartását, mégpedig az előírásoktól való lehető legkevesebb eltéréssel.

6.2 A tagállamok szerepe

Az, hogy a tagállamokra hagyták a megfelelő intézkedések meghozatalát, helyénvaló döntés, mivel számos esetben olyan helyzetek kezeléséről van szó, amelyekben a helyi/regionális körülmények meghatározóak. Ezt a rugalmasságot azonban ellensúlyozni kell megbízható visszajelzési mechanizmusokkal, amint azt az Európai Bizottság is kéri közleménye 4. fellépésében ⁽¹⁾.

6.2.1 Az Európai Bizottság közleménye (a 3. pontban) azonban elég optimistán látja a tagállamok rendelkezésére álló, a vízügyi keretirányelv kiemelten kezelendő anyagokra vonatkozó célkitűzéseinek megvalósítását célzó jogi eszközök helyzetét, különösen mivel bizonyos fontos szennyezési forrásokra nem vonatkozik megfelelő szabályozás, ilyen például a háztartási termékekből származó vagy szolgáltatási tevékenységek folytán keletkező diffúz szennyezés, ezért új, termékekre vonatkozó irányelvekre volna szükség.

6.2.2 Jelen körülmények között nem reális azt feltételezni, hogy minden tagállam végre tudja hajtani az új rendelkezéseket, amelyek nem is feltétlenül koherensek, különösen ha azok helyét valószínűleg új európai jogszabály veszi majd át.

6.3 Az ivóvízforrások védelme

6.3.1 Az irányelvjavaslat elfogadása az ivóvízkivételre szánt felszíni víztestek védelméről szóló 75/440/EK irányelv hatályon kívül helyezését vonja maga után. A jogszabály-módosítások során meg kell őrizni az új irányelv és az ivóvízről szóló irányelv ⁽²⁾ közötti összhangot.

Kelt Brüsszelben, 2007. február 15-én.

6.4 Nyomon követés

6.4.1 Az irányelv célkitűzéseiben történő előrelépés fenntartásához és Európa-szerte egységes szabályozási térség biztosításához következetesebb és megbízhatóbb nyomonkövetési normákra van szükség. Az EGSZB várakozással tekint a hamarosan előterjesztendő „európai vízügyi információs rendszerre” vonatkozó új javaslatok elé, és reméli, hogy az alkalmas lesz a kiemelt anyagokról szóló irányelv végrehajtásának szoros figyelemmel kísérésére.

7. A vízügyi környezetminőségi irányelv és a REACH-rendelkezések közötti összhang

7.1 Garantálni kell a jelen irányelv rendelkezései és a REACH-rendszer közötti összhangot, bár az Európai Bizottság elvileg számított a REACH-ről szóló tárgyalások sikerére, így annak alkalmazására is. Továbbra is fennáll, hogy a vízügyi környezetminőségi előírások meghatározásakor számolni kell új vegyi anyagok piacra kerülésével.

8. Következtetés

8.1 Az EGSZB egyetért a kiemelt anyagok javasolt kezdeti jegyzékével és a rájuk vonatkozó előírásokra tett javaslatokkal. Sürgeti ugyanakkor az ólomra és nikkelle vonatkozó hiányos előírások kiegészítését, valamint a kiemelt anyagok jegyzékének és az előírásoknak a rendszeres felülvizsgálatára vonatkozó szilárd folyamat kialakítását, hogy azok mindenkor ténylegesen naprakészek legyenek.

8.2 Az EGSZB lényegében egyetért az irányelvjavaslattal.

8.3 A környezetminőségi célkitűzések 2015-ig történő megvalósítása próbatételt jelent. Ettől függetlenül fontosnak tartja, hogy a tagállamok tegyenek többet e célkitűzések megvalósulásáért.

8.4 Ismételten hangsúlyozza egy adatszolgáltatási, valamint a tagállamok ezen irányelv végrehajtását és célkitűzéseinek megvalósítását célzó fellépéseinek nyomon követésére szolgáló rendszer bevezetésének a szükségességét. Helyesli az Európai Bizottságnak az európai vízügyi információs rendszer [„Water Information System for Europe” (WISE)] kialakításáról szóló kezdeményezését.

8.5 Azt ajánlja, hogy fordítsanak figyelmet arra, hogy az új javaslat összhangban legyen a jelenleg hatályos jogszabályokkal, valamint hogy fogadjanak el megfelelő uniós jogszabályokat a jelenlegi rendelkezések által nem szabályozott bizonyos szennyezési forrásokra (például a háztartási termékek által okozott diffúz szennyezésre) vonatkozóan.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitrios DIMITRIADIS

⁽¹⁾ COM(2006) 398 final.

⁽²⁾ A 98/83/EK irányelv.